

Ключові параметри ефективності засобів навчання

*Н. В. Бондаренко,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу навчання української мови та літератури
Інституту педагогіки НАПН України*

Дослідження якості таких засобів навчання як підручник, посібник і навчальна книга дало можливість визначити *ключові складники їх ефективності*, а отже, якості: *дидактичні, методичні, освітні, соціокультурні й ціннісні*.

До дидактичних параметрів нами віднесено: відповідність навчального матеріалу програмам і вимогам до очікуваних результатів; спроможність учнів засвоювати матеріал; наявність практикоорієнтованих завдань і вправ; оцінку рівня розуміння навчального матеріалу і вміння застосовувати його у нестандартних ситуаціях; розвиток самостійності й самопізнання тощо.

Методичні параметри ефективності засобів навчання, виховання і розвитку включають: використання додаткових методичних матеріалів і ресурсів для підтримки контенту підручника; застосування сучасних методик навчання і активних форм роботи з підручником, посібником і навчальною книгою; здатність учнів використовувати підручник як джерело інформації і засіб саморозвитку; наявність ілюстрацій, схем, діаграм для усвідомленого розуміння матеріалу; якість і доступність навчального матеріалу в підручнику.

Освітні параметри ефективності засобів навчання передбачають розвиток творчих здібностей і критичного мислення учнів завдяки роботі з підручником, посібником і навчальною книгою; сприяння розвитку аналітичних умінь і читацької грамотності здобувачів освіти; стимулювання інтересу до навчання через читання зазначених друкованих джерел інформації; стимулювання до самовираження й самореалізації завдяки опрацюванню викладеного в них навчального матеріалу; формуванню вмінь аналізувати, узагальнювати й

використовувати інформацію, надану в підручнику, посібнику і навчальній книзі, для розв'язання життєвих проблем і досягнення успіху.

Соціокультурні параметри ефективності засобів навчання узалежнюють їх якість від потреб суспільства, впливу на якість життя особистості, актуалізуючи відповідність їм змісту підручника, посібника і навчальної книги; їх доступність для різних соціальних груп; урахування культурних потреб тощо.

Ціннісний вимір ефективності засобів навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти ґрунтується на єдності гносеологічного (когнітивного) й аксіологічного (ціннісного) і передбачає відповідність цінностям освітньої системи і суспільства; розвиток ціннісних орієнтацій учнівства через зміст підручника, посібника і навчальної книги; формування цінностей і моральних принципів за допомогою цих засобів.

До решти параметрів ефективності відносимо: використання сучасних технологій (комп'ютер, інтернет) для підтримки роботи з підручником, посібником і навчальною книгою; їх доступність для різних категорій учнів (з проблемами зору, слуху тощо); оцінку ступеня впливу роботи з друкованими засобами навчання, виховання і розвитку на збагачення світогляду учнів; розвиток умінь саморегуляції й самоконтролю; співвідношення між текстовим і візуальним компонентами; створення сприятливого емоційного середовища для роботи з навчальним матеріалом тощо.